

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVII.

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
în Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Imilo
Leopold (VII. Erzsherb-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garment pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicarilor mai deosebi după tarifară
și învoială. — RECLAMR pe
pagina 8-a o seriă 20 bani

"GAZETA" iese în lumina
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12
cor., pe trei luni 6 cor.
N-ril de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ril de Duminecă 8 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 30 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu d-nul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 212.

Brașov, Sâmbătă 25 Septemvrie (8 Octomvrie).

1904.

NOU ABONAMENT LA „GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Octomvrie st. v. 1904

se deschide nou abonament, la care invităm
pe toți amicii și sprijinatorii fâiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24
coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni
6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un
an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei
luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Catolicii unguri și reforma școlară.

În curând se va întruni érašii
dieta ungară și partidele protipen-
date, ce au loc în această dietă, se
pregătesc pentru viitoarea campanie
disă parlamentară.

Era de prevădit, că în afară de
cestiunile la ordinea țilei, ce pri-
vesc gravamentele neimplinite ale
obstrucționistilor de odinioară, par-
tidul catolic său poporal, cum se
numesce, va trebui să ia și el posi-
țiune hotărâtă în afacerea proiectului
de reformă școlară a lui Berzeviczy.

Nu puțină senzațiune au făcut la
timpul său prelații maghiari catolici,
pe cari ministrul Berzeviczy îi che-
mase la prima anchetă asupra amin-
titului proiect, prin atitudinea lor
unilaterală șovinistă și puțin con-
cordantă cu năsuințele de indepen-
dență ale clerului catolic. Acești
prelați într'aceea n'au vorbit în nu-
mele partidului poporal, nici a epis-
copatului catolic, ci și a esprimit

fe care în parte părerile sale. To-
tuși s'a putut bine observa la ei o
tactică, ce făcea a crede, că au vor-
bit pe basa unei directive comune,
ce au primit-o mai înainte.

Trăsătura această comună în ati-
tudinea prelaților catolici maghiari
la ancheta amintită, care a surprins
și a indignat așa de mult pe toți
cei nepreocupăți. era, precum șcim,
sprijinirea năsuințelor de maghiari-
sare ale ministrului față cu școlele
confesionale nemaghiare, pe cuvânt
că ar fi lipsite de patriotism, și stă-
ruința de a-se crea școlelor confe-
sionale maghiare catolice o situa-
țiune aparte privilegiată. Cu alte cu-
vinte, vadă ministrul ce trebuie să
facă, ca să aducă la reson pe Va-
lahi, Slovaci etc., dér pe ei, catolicii,
să-i lase în pace, căci ei n'au lipsă
nici de dresură patriotică, nici de
maghiarisare.

Pressa catolică maghiară — in-
telegem cea independentă — n'a
prea fost mulțumită cu această ati-
tudine a prelaților romano-catolici
la anchetă. Totuși n'a desavuato și
a dat să se cunoscă, că stă și ea sub
influența lozincei, ce se dase de la
Strigoniu, să nu se întrepună pentru
Români, Slovaci etc., și să-i sacrifice,
căutând a salva interesele invetă-
mântului catolic.

Acum primatele vede sosit mo-
mentul să ia poziție cu totă tabera
episcopatului catolic față cu tenden-
țele de reformă școlară ale lui Ber-
zeviczy; de aceea s'a hotărât să con-
voce pe țiaua de 19 Octomvrie o
conferență episcopescă, punând la
ordinea țilei, pe lângă cestiunea
pendentă a autonomiei, și afacerile
școlare.

El vorba adecă de galvanisarea
cunoscutului elaborat al congresu-
lui catolic și e vorba apoi cum să
se unescă năsuința de a înființa
autonomia catolică, cu năsuința
lui Berzeviczy de a lovi în cap o-

dată pentru tot-deuna principiul au-
tonomiei confesionale pe terenul in-
dependenței publice.

Organul partidului poporal, vor-
bind de conferența episcopescă, gă-
sesce, că la aceea tristă anchetă des-
pre care am vorbit, s'a accentuat
prea puțin punctul de vedere catolic
și că planul de reformă al lui Ber-
zeviczy e o mare lovitură dată și
școlelor catolice, căci prin ea mi-
nistrul umblă să confiscă și astfel
de drepturi ale catolicilor, cari au
fost prevădute de congresul catolic
în faimosul său elaborat.

Va să dăcă primatele Vaszary
și cu statul său major va trebui în
cele din urmă să ia o poziție bine
definită și hotărâtă față cu proiectul
lui Berzeviczy.

Nu putem sci, ce sperază cato-
licii unguri. Noi însă nu ne putem
face iluziuni despre lupta ce o vor
da episcopii catolici, după cele pe-
trecute până acum.

Fără îndoială, că și de rëndul
acesta primatele ungurese va fi in-
vitat, ca de obicei, la marele sfat
și pe episcopii bisericei române unite.
Nici-odată acești prelați români —
dăcă vor lua parte la conferență —
nu vor vedé mai mult ca acum, cât
de rău au făcut de la început, că
au intrat, mai întâi numai ca bene-
volii, în acest sfat romano-catolic.
Nici-odată, ne temem, nu s'au aflat
mai mult, ca acum stând înaintea
acestui sfat episcopesc, între Scyla
și Caribde.

Ce să facă mai întâi archie-
reii români, cari vor da ascultare
invitării lui Vaszary? Să protesteze
în contra elaboratului de autonomie
al congresului catolic, ori să caute
a se feri de tactica, ce o vor desfă-
șura vlădiciei maghiari față cu pro-
iectul de reformă al lui Berzeviczy?

Sultanul pentru introducerea
limbei române. Din Constantinopol vine
următoarea scire importantă:

„Patriarhul ecumenic a fost chemat
alaltaeri la Yildiz-Kiosk, unde Tașin-pașă
primul secretar al Sultanului, i-a esprimit
dorința Sultanului, că patriarhatul tre-
buie să permită Românilor din Macedo-
nia întrebunțarea limbei lor naționale
de către preoții români în biserică. În
acest cas preoții români ar fi numiți de
cătră mitropolii patriarhale. Secretarul
Sultanului a declarat Patriarhului, că
acesta este inevitabil, de ôre ce cererea Ro-
mânilor macedoneni e sprijinită de câteva
mari puteri. Patriarhul a declarat, că
acesta este imposibil, căci o asemenea ce-
rere este făcută numai de către minorita-
tea Românilor macedoneni (?) influințați
de propaganda română. La urmă Patriar-
chul a promis, că va aduce dorința Sul-
tanului la cunoscința sf. Sinod. Se asigură
că membrii sinodului par a nu voi să ce-
deze în această privință“.

O întrebare economică ce se impune.

— Fine. —

Când scriitorul acestor rënduri
s'a apucat de compunerea „Manua-
lului complet de agricultură rațio-
nală în limba română“ a avut în
vedere nu pe proprietarii mari și
marii cultivatori, pe cari noi Ro-
mâni de dincoace de munți nu-i
aveam, ci spera și conta, că va fi
sprijinit de către băncile române, au-
toritățile noastre școlastice reuniunile
culturale și de către comunele bo-
gate; și a avut în vedere cu deose-
bire trebuințele inteligenței noastre
de la sate și orașe. de a se informa
ca factorul principal al luminei și
culturei. Cu deosebire preotul, invetă-
tătorul, notarul, cari au 12—16 ani
de studiu, sunt decî și ômenî cu
carte și și cultivatori tot-odată, cu

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

(4) Ferestra sclipitoare.

De F. Clemens.

— Urmare. —

„Ia spune“, dise Moulin cătră Silvin,
care îi aducea toomai cafeaua, „ce fel de
munte este acesta?“

„Muntele acesta din față?“

„Da“.

„Acesta n'are nici un nume. Este nu-
mai o ramificație a muntelui celui mare
cu pișcul stâncos“ și Silvin arată cu mâna
spre un munte uriaș ce se vedea la or-
izont.

„Locuiesce cineva colo sus?“ întrebă
Moulin mai departe.

Ordonanța începù să ridă. „Acolo?
Cine să locuiescă acolo? Cum veniți la
ideea această?“

Detectivul, deprins a-și tăinui obser-
vațiunile în vederea, că în viitor ar puté
să li-se atribue vr'o importanță, răspunse
indiferent: „Am întreat așa. Va să dăcă
nu locuiesce nimeni?“

„Dómne feresce!“

„Și nu este acolo sus vr'o colibă de
vinător? Séu vr'un adăpost pentru tu-
riști?“

„Pe acolo nu umblă nici vinători,
nici turiști. Nimeni nu pôte urca aceea cóstă
prăpăstioasă“.

„Eu din parte-mi nu o găsesc toc-
mai așa prăpăstioasă, ca să nu o pótă urca
un turist mai dibaciă“.

„Hm“, — Silvin măsură cu ochii un-
ghiul păretelui, — „pôte să aveți drep-
tate. Dér nu e numai prețipișul, care îi
reține pe turiști, ci mai ales surpăturile și
pietrișul ascuțit. Ori cine s'a încercat până
acum, n'a isbutit să se suie mai departe,
decât vr'o sută de metri. Și până în vâr-
f trebuie să fie vr'o cincî sute cu totul“.

Detectivul n'a mai țis nimic, dér fe-
nomenul zărit la pisc nu voia să-i iésă nici-
decum din cap. Efectul de lumină ce l'a ob-
servat nu putea să vină decât de la vr'o
sticlă, probabil așa-dér că de la vr'o fe-
restră. Cum să fie însă acolo o ferestră,
dăcă nu este o căsuță său colibă? Și ce
fel de căsuță pôte să fie aceea, despre
care nimeni nu sciea în oraș și care era
zidită pe un vâr- de munte, pe care încă
nimeni n'a umblat?

Moulin nu-și putea imagina aceste
lucruri altmintea, decât că ele stau în le-
gătură cu contrabandistii și s'a decis a
cerceta mai de aproape.

Înainte de toate și-a cules informa-
țiunii despre munte și despre cestiunea,
dăcă ar fi cu putință, a se urca pe el,
precum și despre aceea, dăcă are cineva
o idee, că acolo s'ar afla vr'o locuință?
La amândoué întrebările i-se răspundea
negativ. Toți diceau, că pe aici prin îm-
prejurime sunt alte regiuni mai frumoșe
și mai accesibile, unde să facă cineva es-
cursiuni.

Moulin dedea din cap neîncredător.
N'a pomenit nimenia nimica despre fe-
nomenul, ce l'a zărit, și-a propus însă să
stea la pândă și a doua ții. Dér a doua
ții ostenéta i-a fost zădarnică. N'a ținut
cont de clima aspră și schimbătoare din
Cauterets. Doué țile după olaltă, sôrele
ori nu s'a arătat de loc, ori s'a ivit în
ôrele de după amiață, așa că Moulin n'a
putut să vadă sclipirea.

În sfârșit a sosit și o diminétă se-
nină. Abia a deschis Moulin ochii și s'a
convins despre această, s'a sculat imediat
și înarmat cu un binoclu, s'a pus la ferestră.

Ori cât își sforța însă ochii, n'a mai
putut vedé sclipirea. Curios lucru! Pôte
n'a fost decât o iluzie optică său un fe-
nomen isvorit din cine scie ce condițiuni
întimplătoare!

Desilusionat, voia tocmai să se re-
tragă, când de-odată zări sclipirea. Puse
binoclu la ochi, dér ori cât s'a opintit,
imposibil să recunoscă altceva, decât nu-
mai punctul sclipitor, pe care îl veduse și
mai înainte. Acum s'a mai convins, că
obiectul, pe care îl credea că e o ferestră
sclipitoare, nu se arată decât în momentul,
când sôrele ce apare de după créta mun-
ților răsăriteni, sta în dreptul strașinei de
la casa unde locuia dănsul. Îndată ce sô-
rele a trecut de la acest punct, fenomenul
dispărea. Încă și mai mult! După cum a
putut observa Moulin în cele două dimi-
neți senine ce au urmat, sclipirea nu se
putea vedé din nici o altă poziție, decât
numai de la ferestra odăii sale și și de acolo
numai în timpul scurtei periode, când sô-
role descria arcul cel mai larg al țilei.
Împrejurările acestea erau tot atâtea do-
vedî, de ce n'a observat până acum ni-
menî fenomenul.

Moulin își punea întrebarea: ce o

frumosă stare materială independentă, cari ar pute să facă multe încercări în contul și pe risicul lor propriu. Apoi avea în vedere, că preoții, învățătorii și notarii noștri sunt toți eșiți din opincă — *fi ai satelor* — și ei se întorc la etatea de 21—24 de ani în mijlocul poporului, din care au eșit — deci aproape toți în flăcarea vieții și cu focul sacru al tineretei, er nu ca preoții săsesei, cari vigorea tineretei și-o petrec de ordinar pe la orașe și numai la declinul vieții ajung preoți *surghiuniți* la sate.

Și care tiner cu carte, să nu fie doritor de progres, și având focul sacru în vine, să nu dorască să facă ceva bine și de progres în satul său, în comuna sa natală ori adoptivă, în favorul său și al poporului?! Și s'a adresat și a contat cu deosebire la sprijinul inteligenței, pe care o credeam destul de deșteptă și avansată în studii și învățatură, ca cunoscând pe fie-care sătean după puterea și inteligența sa în parte, și pe principalii cultivatori din sat, în *lungile seri e ernă* și în srbători, să-i adune, să discute la olaltă diferite teme economice și să pună la cale unele îmbunătățiri economice și agricole, cari să servescă și celorlalți săteni de model și imitațiune.

Deci cătră acești factori și luminători ai satelor, ca fruntași cultivatorilor noștri de prin sate, ne-am adresat și ne-am dat silința, pe cât ne-a stat în putință să-illuminăm asupra tuturor cestiunilor economice privitoare la agricultură. Ni-s'a părut util și necesar ca să facem cartea completă — să trateze în merit toate cestiunile și să nu lăsăm crâmpeiș, ca să lase pe cetitor și cultivator la jumătatea drumului și cu carul în bălță, cum se dice.

Esperiența de profesor de aproape 2 decenii și fiind în continuu în contact cu esigențele cultureri mari și a celei mici, au edificat pe autorul acestor rânduri pe deplin asupra ei — că asupra tendinței și tinutei cărții nu s'a înșelat, afară de unele mici pasagii, unelte și mașini învechite, cari vor mai pute fi reduse. Credea însă că în vol. II, fitotechnia, la capitolul fenațelor și pășunilor a făcut esces de zel, cum se dice, și era decis a reduce unele din numărósele figuri și clișeuri de plante. Cădându-i însă un autor german în mână, care a scris despre cultura cailor în Ungaria și Transilvania — l'a convins de contrarul, că adevărat reducând ceva din

acel capitol, ar comite o adevărată crimă față cu națiunea sa și față cu țera — de a reține și substitui tocmai părțile cele mai importante și mai de valoare.

Obiecțiunea principală, ce se face cărții și pe care a audīt'o din diferite părți, ar fi că este scumpă, în colo economiștii au clasat'o, că o *înțelege totă lumea*.

Resultatul practic: Comunele politice românesce în Ungaria, Transilvania și Bucovina trec peste o miie; cele mixte, unde Românii sunt în mare număr, încât susțin biserici, școle proprii etc. trec erăși peste o miie; din cele dintăi comunele politice ar fi putut abona cartea amintită singure direct — în cele mixte bisericiile și școlile, reuniunile — despărțimintele etc. Care preot nu ar pute abona o carte, și a o plăti în 4 ani, câte un volum pe an?! Totuși comunele noastre sunt prea sërace, ca să aboneze ori cumpere o carte economică românescă care să le fie de tot ajutorul și îndrumătorul desinteresat — der sunt destul de bogate, ca să pierdă un milion dintr'un condei de es. cazul de la Boița. Ast-fel ca corolar la „Compasul“ Băncilor despre dezvoltarea economică a poporului nostru destăinuesc, că din Manualul de agricultură rațională în 4 volume — s'au vëndut în 1903 — cărți pentru 56 corone în total — în Transilvania și Ungaria, der autorul a trebuit să dea pe singura carte a lui Wrangel 86 mărci germane — o singură carte! — și apoi pe lângă ea alte 5—6, numai privitoare la un singur capitol — creșterea cailor.

Va întreba cine-va — de ce cărți așa scumpe? Nu-și putea ajuta autorul să dea cărți mai ieftine, să cumpere 2—3 cu câte o coronă două? Evident, că mai erai și cărți de acelea și în limbile stréine. Acele însă nu tratau despre raporturile specifice ale noastre, autorii lor nu au cutreerat țera noastră în lungul și largul ca să urmărescă o singură cestiune. În cestiuni economice pe lângă studii serióse proprii și muncă consciențiosă, ești dator să veđi și cunosci și părerile unor autorități de rangul întâi în acea materie.

Apoi în cestiunile economice nu preocupetirea și iefinătatea decide, când este vorba de angajarea de capitaluri însemnate, ca să fie productive, și de a da povețe unui popor întreg și în situațiunii economice atât de variate!

să — însemneze descoperirea sa? Stetea ea în vr'o legătură cu daraverile contrabandiștilor? Dcă scilipirea aceta în adevăr provine de la o ferestrá, și dcá prin urmare acolo se află o casă séu colibă, nu mai incupe aici o îndoielă, că aici avem de a face cu isprăvile contrabandiștilor.

Insé dcá toți dío că muntele este insurmontabil, cum au putut să ajungă acolo contrabandiștii? Cum au putut să-și zidescă o casă, séu fie măcar o colibă? Cu cât se gândea mai mult, cu atât mai mult îl ardea, să vadă odată resolută enigma.

Căci aici avea de a face cu o enigmă. Asta nu se mai discută. Tocmai fiindcă dcá prăpăstiosă era considerată ca impracabilă, ea oferea contrabandiștilor un refugiu sigur, inexpugnabil. Cine soie, póte vr'unul din ei a dat peste vr'o potecă tainuită, și împreună cu tovarășii săi și-a zidit acolo o căsuță? Ei sunt siguri, că acea căsuță nu se póte vedé de jos. O fi ascunsă în tufiș și în dosul molidurilor și dcá ferestrá a ajuns să fie vizibilă, aceta se póte atribui de sigur împrejurării, că vijelia o fi résturnat vr'un

arbore tocmai dinaintea ferestrii și astfel s'a făcut posibil să se vadă scilipirea.

Ajuns aici, el s'a decis, ca a doua și să întreprindă o încercare, dcá nu cumva va pute să lămurescă taina ferestrii scilipitóre. S'a gândit mult, că óre n'ar fi bine să comunice cuiva planul său. Precauțiunea îi dicta aceta măsură, prudentă însă nu. Dcă bănuiala lui era justă, atunci nu era permis să aște nimeni despre ceea-ce avea în gând. Un singur cuvânt nesocotit ar fi fost de ajuns să-i avertiseze pe culpabili, cari de sigur își aveau urechile pretutindenea și atunci ușor ar fi găsit ei mijlóce de a înlătura tot ce ar pute da loc la bănuială, eventual de a-i ascunde lui sórele. Nu! Mult mai bine va fi să observe tăcere absolută. Numai atăta a comunicat lui Silvin, că mâne dimineța are să plece în excursiune încă înainte de răsăritul sórelui și că nu se va întorce decât târziu. Ordonanța a trebuit să-i pregătescă merinde suficiente. A doua și dimineța își luă sacul în spate, un revolver și un cuțit și cu o prăjină de turist în mână plecă în cercetare.

(Va urma.)

Deci nu cărțile cele mai ieftine și compilațiunile și resumatetele sunt cele mai bune, ci acele cărți cari studiează mai detaliat condițiunile și necesitățile poporului. Ast-fel angajezi pe popor în cheltuieli zadarnice și-l ruinezi. Așa-der nici în mare, nici în mic nu am brodit'o? Evident, că mișcarea economică nu póte să plece numai de la noi agromonii, când nu suntem sustinuti și încurajati.

Dr. G. M.

„Autonomie și afaceri școlare.“

Un oficios maghiar anunță, că primatele catolic Clandiu Vaszary a convocat pe episcopii catolici în conferență pe ziua de 19 Octomvrie în palatul primatului din Buda. Se va discuta în conferența aceta despre autonomie și afacerile școlare.

Din incidentul acesta diarul „Alkotmany“, organul partidului popular catolic, publică în nr. de la 6 Octomvrie sub titlul de mai sus un lung prim articol, pe care îl reasumăm în următoarele:

„Alkotmany“ incepe prin a spune, că se bucură de convocarea conferenței episcopilor catolici și de scirea, că în acea conferență, se va debata asupra autonomiei și afacerilor școlare, améndoué cestiuni fórte importante.

Noi, dice „A—ny“, așteptăm în ambele aceste cestiuni o întorsătură decisivă de la conferența episcopilor. În vorbirea cu care s'a prezentat camerei, Tisza a promis să înființeze autonomia, și nu este imposibil, că și autonomia catolică figuréză în cadrul acesta, ca un punct în politica de cortesire a lui Tisza. Tisza este avisat la simpatiile catolicilor, ca și la ale protestanților. Guvernele anterioare s'au îngrijit să se pregătescă un plan de autonomie, care să nu descătușeze forțele mari ale catolicismului, prin urmare Tisza nu preare să se témă de puterea autonomiei catolice.

Dcă ne gândim — dice diarul — că în decursul de până acum guvernării lui Tisza, el și-a dat silința a satisfice interesele cele mai diferite, ca să câștige încrederea țerii, e posibil, că se ocupă serios și cu introducerea autonomiei, — de aceea autonomia va forma obiect de desbatere în conferența episcopilor. De altminteră Berzeviczy însuși a declarat în parlament, că *elaboratul congresului se află spre ópinare la cercurile cele mai competente.*

Causa școlară, din pricina reformei instrucțiunii populare a lui Berzeviczy, încă e actuală și importantă. Dcă ne reamintim *ancheta cu decurs trist*, în care s'a desbatut proiectul de lege și în care punctul de vedere catolic și a aflat apărători așa de puțini, atunci avem motive ponderóse de a ne pune încrederea în conferența episcopescă. Planul de reformă a lui Berzeviczy este o mare lovitură pentru școlele catolice. În urma *ajutoarelor de stat, întreținătorii de până acum ai școlilor vor ave tot mai puțină influență asupra școlilor și învățătorilor.* În aceeași proporție va creșe influența statului.

Pe cum am arătat la timpul seu, planul de proiect berzeviczyan confiscă de la întreținătorii școlii confesionale astfel de drepturi — mai ales la numirea și disciplinarea învățătorilor — cari au fost prevădute în cadrul autonomiei catolice de elaboratul congresului.

Acum, deci, când conferența episcopilor pune la ordinea zile autonomia și afacerea școlilor, credem că va debata aceste cestiuni în legătură unele cu allele, și înainte de ce ministrul își va presenta parlamentului proiectul său, va face demersurile necesare pentru o astfel de soluțiune a cestiunei, care să nu înemne o înfrângere a sferei de drept a autonomiei și a viitorului școlilor catolice.

De încheiere articolul exprimă speranța, că conferența episcopilor va face tot posibilul, ca cestiunile autonomiei și școlii catolice să se resolve spre binele catolicismului.

Combaterea malariei.

De Dr. I. Popp, medic-colonel.

(F) (Urmare.)

Aceste forme permanente ale parasitilor sunt cari păstrează specia și mijloesc propagarea bólei.

Și cum se face aceta? Cercetătorul american Mac Callum a descoperit la 1897 că acestor forme permanente li-se atribue funcțiunii deosebite sexuale, cari se practică în afară de corpul omenesc. Aceste forme permanente ale parasitilor sângelui au primit numele caracteristic de Gamete (soți). Mac Callum a putut să urmărescă cu microscopul pe méșuța de obiecte ușor încaldită la probele de sänge ale bolnavilor de malarie, cum filele se desfac de genitorul lor și se iau în mișcări vioie după gametele feminine pătrundând în ele prin o apertură mică în formă de pálnie. Procesul acesta, evident, nu póte să fie decât procesul împerecherii, căruia trebuie să-i urmeze alte procese de desvoltare. Conform proceselor analóge observate la țintarii ca agenți de alte bólei, s'au putut urmări și parasitii malariei cu tóte metamorfósele lor, în țintarii cari deja de mult erau bănuiti.

În curind s'a constatat, ceea-ce se putea aștepta din capul locului, că procesul împerecherii se face în corpul țintarilor tocmai așa, cum s'a vđut pe méșuța de obiecte a microscopului în picăturile prospete ale sângelui. După nenumérate cercetări migalóse zoologul italian Grossi și medicul militar anglo-indic Ross au constatat la 1898. că parasitul malariei își sévîrșese reproducțiunea sexuală cu cea mai mare probabilitate numai în țintarii aparținători speciei numită *anopheles*.

Numai la anopheli s'au putut urmări până la sfîrșit stadiile de desvoltare ale reproducțiunii în corpul țintarilor și s'a putut demonstra că feții maturi sunt capabili de infecțiune.

Este constatat așa der fără nici o îndoială, că productul final al reproducțiunii parasitilor de malarie în anopheli, sunt acele formațiuni filare, de forma fusului, subțiri și încovoiate în forma secerei, cari la vr'o 8—10 zile după infecțiunea țintarului prin absorbirea de sänge de conținut parasitar, se află cu miile în gangliónele salivare ale acestor gângăni și cari au fost numite *sporozoite*.

Când țintarul întepă, sporozoiții pătrund cu saliva în rana victimei întepate și se desvoltă în om éráși parasitii, cari se sporesc prin distribuire asexuală, ori se prezentă și în forme permanente, avind destinațiunea de a promova reproducțiunea sexuală a parasitilor în corpul anophelilor.

La 8—10 zile după întepătura ce a produs infecțiunea, se ivesce primul acces de friguri care precum scim coincide aproximativ în timp cu maturatedea și distribuerea parasitilor inoculati.

Parasitul malaric al omului se mișcă așa der într'un ciclu vital, care se desfășură în doué chipuri deosebite, așa că în om are loc o sporire asexuală, er în corpul țintarilor anopheles-i o reproducțiune sexuală. Circularrea parasitului pe ambele căi ale înmulțirii sale o face țintarul prin înteparea bolnavului de malarie, de la care se infectéză, și prin înteparea omului sănătos, căruia îi inoculeză parasitul metamorfosat. Este o cale circulară a ésta, care se întórcce la sine însași și pe care se sévîrșesc repetițiile parasitilor.

De și friguirele intermitente în stadiul modern al sciinței nu corés-

Cursul la bursa din Viena.

Din 6 Octombrie n. 1904.

Renta ung. de aur 4%	119.30
Renta de corone ung. 4%	97.10
Impr. oail. fer. ung. in aur 3 1/2%	89.25
Impr. oail. fer. ung. in argint 4%	97.70
Bonuri rurale croate-slavone	98.50
Impr. ung. ca premii	210.50
Losuri pentru reg. Tisei si Seghedin	161.10
Renta de hartie austr.	100.—
Renta de argint austr.	100.—
Renta de aur austr.	119.70
Renta de corone austr. 4%	100.—
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	91.45
Losuri din 1860.	154.65
Actii de-ale Banței austro-ungar.	16.49
Actii de-ale Banței ung. de credit.	782.—
Actii de-ale Banței austr. de credit	676.—
Napoleoniori	19.05
Marc imperiale germane.	117.35
London vista.	239.42 1/2
Paris vista.	95.20
Note italiene	95.10

Cursul pietei Braşov.

Din 7 Octombrie n. 1904

Banecote rom. Cump.	18.92	Vend.	18.96
Argint roman.	18.80	"	18.90
Napoleoniori.	19.02	"	19.10
Galbeni	11.20	"	11.30
Ruble Rusesco	2.52 1/2	"	2.54
Marc germane	117.20	"	117.40
Lire turcesco	21.50	"	21.60
Seris. fonc. Albina 5%	101.—	"	102.—

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 7 Octombrie 1904.

Măsura său greutatea	Calitatea.	Valuta in	
		Kor.	fl.
1 H. L.	Grăul cel mai frumos	17	—
"	Grău mijlociu	16	80
"	Grău mai slab	16	70
"	Grău amestecat	12	40
"	Săcară frumousă.	10	70
"	Săcară mijlocie.	10	30
"	Orz frumos	9	40
"	Orz mijlociu.	9	—
"	Ovės frumos.	7	20
"	Ovės mijlociu	7	—
"	Cucuruz	12	20
"	Mălaiu (meiu)	10	—
"	Mazăre.	15	80
"	Linte	22	—
"	Fasole	19	—
"	Sămēntă de in	22	—
"	Sămēntă de cânepă	9	—
"	Cartofi.	2	40
"	Măzărliche.	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	96
"	Carne de porc	1	20
"	Carne de oerbeco.	—	76
100 kil.	Său de vită prospēt.	40	—
"	Său de vită topit.	62	—

De la „Tipografia A. Mureşianu“

din Braşov,

se pot procura următoarele cărţi:

(La cărţil. aici înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arētat, încă 25 bani pentru recomandătie.)

Cărţi pentru comercianţi

şi funcţionarii de bancă:

Introducere în contabilitate şi contabilitatea imparţială simplă, de I. C. Panţu. O carte bună pentru a învăţa cu uşurinţă contabilitatea. Pagini I—VIII + 213. Preţul 2 cor. (+ 20 b. p.)

„Curs complet de corespondenţa comercială“ de I. C. Panţu. Conţine modele de circulare, scrisori de informaţiuni, recomandăţiuni şi acreditive; scrisori în comerţul cu mărfuri, comisiune şi expediţiune; cestiuni cambiale, afaceri cu efecte, monede, cupōne etc. Preţul 3 cor. 20 b. (+ 20 b. p.)

Al doilea capitol din contabilitatea duplă, de I. C. Panţu. Acēstă broşură conţine: afacerile de credit cambial şi afacerile de bancă. Preţul broş. 2 corōne (+ 10 bani porto).

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face orî şi când pe timp mai îndelungat său lunar.

De vëndare

din cauza schimbării domiciliului este de vëndare cu un preţ ieftin o casă frumoasă la colţ Pajişte nr. 17/a Braşov (Scheiu), cu 2 curţi, 2 odăi, 1 bucătărie, pivniţă, un pavilion nou şi frumos în grădina şi localităţi laterale. Curtea mai mare este cimentată, ér în curtea mai mică trotoar de cement. Ioformaţi tot acolo. 1—3.1524.

Odăi

elegant mobilate.

Fiind Şesonul de vară terminat se inchiriază odăi mobilate în Villa Kertsch

cu preţuri reduse (dela 10 fl. până la 25 fl. pe lună). — Asemenea şi o locuinţă elegant mobilată cu 4 odăi, bucătărie etc.

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decă fiecare cutiă este provēdută cu marea de apērare a lui A. Moll şi cu subscrierea sa.

Prin efectul de lecuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăţilor celor mai cerbicoase la stomach şi pânteco, în contra cărceilor şi acrelei la stomach, constipaţiunei cronice, suferinţei de ficat, congestiunei de sänge, haemorhoidelor şi a celor mai diferite bóle femeesco a luat acest medicament de casă o răspândire, ce cresce mereu de mai multe decēnii încōce. — Preţul unei cutii originale sigilate Corōne 2.—

Falsificaţiile se vor urmări pe cale judecătōrescā.

Franzbranntwein şi sare a lui Moll.

Veritabilū numai, decă fiecare sticlă este provēdută cu marca de scutire şi cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul şi sarea este fórte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alină durerile de goldină şi reumatism şi a altor urmări de rēcēla. Preţul unei sticlé originale plumbate, Corōne 1.90.

Sapun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii şi dame fabricat dupā metodul cel mai nou pentru cultivarea raţională a peleii, cu deosebire pentru copii şi adulţi. Preţul unei bucăţi Cor. — 40 Cinci bucăţi Corōne 1.80. Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provēdută cu marca de apērare A. Moll.

Trimiterea principală prin

Farmacistul A. MOLL,

c. şi p. furnisor al curţii imperiale Viena, Tuchlauben 9

Comande din provinciā se efectuează gîinic prin rambursā postalā.

La depozite se se cerā annmit preparatele provēdute cu iscălitura şi marca de apērare a lui A. MOLL.

Depozite în Braşov: la d-nii farmacişti Ferd. Jekelius, Victor Roth, Eugen Neutädter şi engros la D. Eremia Nepoşil.

În interesul fie-cărui părinte este ca să cumpere copiilor Haine bune durabile de şcolă.

Eu sunt singur, care pot oferi cumpărătorilor, pe lângă garanţie, haine de şcolă din stofele renumite şi moderne Zsolnai şi Gácsi un asortiment bogat şi modern cu

Preţurile cele mai ieftine.

În prāvālia mea se află **Pardiseuri** pentru bărbaţi, junî şi copii, Paltōne de érnă, Ulstere. Raglane, Derbi, Paltōne popeşti, Surtuce de vēnat, Blane de călătorie, Blane pentru oraş, Surtuce de patinat şi Surtuce din piele veritabilă Dan.

Cu tōtă stima

N. P. GOLDMANN

Prāvālie de haine pentru bărbaţi, junî şi copii

Braşov, Tîrgul inului, în palatul lui Czell.

Mare deposit de pânzărie fabricat Schroll.

DESCHIDERE DE MAGAZIN!

Am onōrea a aduce la cunoscinţa On. public, că **am deschis** pe piaţa din loc

Strada vămii nr. 21. sub firma mea protocolată la tribunal, un

Magazin de mode pentru dame şi bărbaţi.

Bogatul meu deposit l'am asortat cu cele mai nouă şi moderne, **Stofe de rochii** pentru Dame şi pentru haine bărbăteşti, şi cu **articoli de modă** ce cade în bransă acēsta. astfel că pot satisface şi cele mai exagerate cereri.

Apelând la sprijinul On. public şi asigurând un serviciu din cele mai solide, rămân

cu tōtă stima **FENYVESI M. LAJOS.**

Stofe englezesci pentru haine bărbătesci.

BLUSE stofă şi de mătase.

Trusou pentru mirese.